

DOĞADA BU AY

Şimdi Meyve Zamanı!

Yaza göre çok daha hareketli ve canlı sabahlar, serin ve hafif ürperten akşamlar, parlak ve canlı renkler, hışırdayan yapraklar, sonbaharın geldiğinin göstergeleri. Sonbahar gerçekten geldi! Siz de fark etmişsinizdir. Hepimizin üstüne çöken yaz rahatlığını ortadan kaldırmaya başladı ve bizleri farkında olmadan canlandırdı. Doğa da bu mevsimde yeniden canlanır, kendine gelir. Bazı meyveler sonbaharda olgunlaşır ve bizlere harika lezzetler sunarlar. Gelin bu leziz ve vitaminlerle dolu meyveleri birlikte tanıyalım.

Badem

Bademin anavatanının Orta Asya olduğunu ve İpek yolu aracılığıyla gezginler tarafından Akdeniz'e getirildiğini biliyor muydunuz? Peki, bademin kiraz, erik ve şeftaliyle akraba olduğunu? Şimdi tam mevsimi! Sonbahar-

da bademleri taze taze yiyebilirsiniz. Üstelik badem ağaçlarını ülkemizde birçok yerde bulabilirsiniz. Türkiye'de en yaygın olarak bulundukları yer Ege Bölgesi, özellikle de Datça Yarımadası. Ama size bir sır verelim, bazı kentlerde, parklarda da bulabilirsiniz. Örneğin, Ankara'da Botanik Parkı'nda çok sayıda badem ağacı var ve meyveleri dökülmeye başladı bile. Bir taş alıp kabuğunu kırarak bademlerin tadına varabilirsiniz.

Kuşburnu

Kuşburnu çayını içtiniz peki, ama meyvesini yediniz mi? C vitaminiyle dolu kuşburnu, marmelattan bebek mamasına kadar birçok yiyecekte kullanılır. Aynı zamanda gülün meyvesidir. Bir kuşburnu çalısı gör-

Menengiç

Menengiç, Antep fıstığının atası dersek şaşırır mısınız? Antep fıstığı, menengiç ağacının aşılınmasıyla elde edilir. Menengiç meyvelerini elinize

alıp koklarsanız, Antep fıstığı gibi koktuklarını fark edersiniz. Bu meyveleri, çerez gibi çıtır çıtır yiyebilirsiniz. Tatları, çok lezzetlidir. Hele bir de menengiç kahvesini denerseniz! Menengiç, bir Akdeniz bitkisi. İzmir'de, Foça'da çok yaşlı bir menengiç anıt ağacını görebilirsiniz. Meyveleri, kırmızı renkli ve küçüktür. Menengice bazı yerlerde 'bıttım', bazı yerlerdeyse 'çitlenbik' denir. Sizin yaşadığınız bölgelerde ne denir?

düyseniz, narin bir bitki olduğunu düşünebilirsiniz. Ama köklerini öyle derine salar ki şaşırırsınız. Bu sayede kurak yerlerde bile su bulabilir. Üstelik çok uzun ömürlüdür. Almanya'da bir kilise bahçesinde bulunan bir kuşburnu çalısının 300 yaşında olduğu tahmin ediliyor. En çok kuşburnu yetiştirilen ilimiz Tokat, ama badem gibi kuşburnunu da birçok yerde bulabilirsiniz.

Kestane

Kestaneyi kim bilmez ki! Hele kestane şekerini! Kışa girmeye yakın kestane kebablar tezgâhlarda satılmaya başlanır. Kestane meyvesini tezgâh yerine doğada, ağacında gördünüz mü? Kestane ağacı, Karadeniz ve Marmara Bölgelerinde yaygındır. Geçen sayımızda at kestanesi meyvesinin fotoğrafını yayımlamıştık. Kestanenin meyvesi de at kestanesinininkine benzer. Ancak kabuğundaki dikenleri daha sık ve incedir. Kestaneyi yalnızca biz değil, arılar da çok sever. Arıların kestane çiçeklerinden topladıkları balözünüyle yaptıkları kestane balı çok ünlüdür.

Böğürtlen

Türkiye'de yaygın bulunan ve yabancı olarak yetişen meyvelerden biri olan böğürtlen, gülün akrabası. Bahçe çitlerinde, yol kenarlarında kendiliğinden yetişen, dikenli bir çalı. Meyvesi, ahududuna benzer, ama ondan daha küçük. Meyveleri, önceleri kırmızıyken, sonraları koyulaşır. Birçok türü vardır. Geçen sayımızda ilk böğürtleni nerede ve ne zaman yediğinizi sormuştuk. Yoksa siz hâlâ yemediniz mi?

Kocayemiş

Meyveleri, turuncu-kırmızı renkli ve zeytin büyüklüğündedir. Çok tatlı bir meyve değildir, ama yemeye bir başlarsanız bir daha bırakamazsınız. Küçük kuşların en sevdiği meyvelerdendir. Kocayemişlerin olduğu alanlarda sessizce gözlem yaparsanız, bu meyveleri yemeye gelen çeşitli kuş türlerini görebilirsiniz..

Alıç

TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları'nın yayımladığı Hikmet Birand'ın güzel eseri 'Alıç Ağacı ile Sohbetler' kitabını okuyan var mı aranızda? Bir kitaba adını veren bu ağacın meyvesini tatmak için çok uygun bir zaman. Alıç ağacına orman, koru, çit ve dere kenarlarında rastlayabilirsiniz. Alıç ağacı da gülün akrabası. Gülün tersine, alıç, 10 metreye kadar yükselebilen, dikenli, beyaz ya da pembe çiçekli bir ağaç. Sarı-kırmızı renkli, hafif ekşimsi alıçları yemeden bu sonbaharı geçirmeyin!

Kızılçık

Çalı ya da ağaç halinde, bazı türleri kışın yaprak döken bazı türleriye her zaman yeşil bir bitki. Çiçekleri, salkım ya da şemsiye şeklinde, meyveleriye yuvarlak. Meyveleri, parlak kırmızı renklidir, tadı ekşi ve buruktur. Bu nedenle taze olarak pek tüketilmez, daha çok marmeladı ya da şurubu yapılır. Yine de kızılçığı mutlaka tatmanızı öneririz.

Burcu Meltem Arık

burcu.arik@dogadernegi.org

Kaynaklar:
<http://www.bahce.biz>
www.tarim.gov.tr

Sevgili Arkadaşlar, doğayla ilgili sorularınızı ve yaptığınız çalışmaları bize yollayabilirsiniz. Gönderdiklerinizin bazılarını zaman zaman köşemizde yer vereceğiz. Mektuplarınızı ve e-postalarınızı bekliyoruz. Adres: TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi Doğaya Bu Ay Köşesi/Atatürk Bulvarı/No:221/Kavaklıdere/06100/Ankara/e-posta:cocuk@tubitak.gov.tr